

DOI 10.31865/2414-9292.23.2025.334077

УДК 378.147:808.5](075.8)

ТЕХНОЛОГІЯ ДЕБАТІВ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ

Наталія Котурбаш

аспірантка кафедри початкової освіти та освітніх інновацій
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Івано-Франківськ, Україна
ORCID ID 0000-0002-4654-6274
nataliia.koturbash@pnu.edu.ua

Галина Михайлишин

доктор філософських наук, професор
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Івано-Франківськ, Україна
ORCID ID 0000-0003-1589-9242
halyna.mykhailyshyn@pnu.edu.ua

Анотація. Підготовка висококваліфікованих фахівців вимагає застосування різноманітних методик, підходів, педагогічних рішень з метою передачі не тільки теоретичного масиву знань, але й розвитку творчого мислення, опанування соціально-комунікативними компетентностями. Сучасний світ характеризується динамічними змінами, що висуває до фахівця такі вимоги, які допомагають йому швидко орієнтуватися у швидкоплинному середовищі, встановлювати контакти з різними групами людей, оперативно приймати рішення та наполегливо досягати поставлених цілей.

Отже, актуальним питанням є орієнтація освіти не лише на трансляцію необхідних для виконання вузькопрофесійних завдань знань, а й залучення дієвих механізмів у систему розвитку навичок, що сприятимуть ефективному реагуванню на несподівані виклики. Одним із таких механізмів є дебати – унікальний інструмент розвитку критичного мислення, аргументованої риторики та стратегічного мислення. На жаль, на даний момент в освітньому процесі закладів вищої освіти дебати не часто знаходять своє актуальне місце в системі професійної підготовки фахівців, саме тому на нашу думку, дана проблема не викликає сумніву у детальному вивченні та потребує ширшого висвітлення.

Ключові слова: професійна підготовка; дебати; вища освіта; компетентності.

Постановка проблеми в загальному вигляді. У сучасних умовах розвитку суспільства, що характеризуються глобалізаційними процесами, інформаційною насиченістю та високою динамікою змін, перед системою вищої освіти постає завдання не лише передавати фахові знання, а й формувати у здобувачів освіти гнучкі навички, здатність до саморозвитку, критичного мислення, ефективної комунікації та взаємодії в команді. З огляду на це, традиційні форми організації освітнього процесу потребують доповнення або

трансформації з урахуванням сучасних освітніх підходів, що передбачають активну участь здобувачів у навчанні, залучення їх до обговорення, аналізу, аргументації й прийняття рішень.

Одним із таких ефективних засобів є використання технології дебатів як форми активного навчання, яка поєднує теоретичне опанування матеріалу з практичним відпрацюванням навичок мислення, переконання, публічного виступу, ведення діалогу та аргументації. Дебати дають змогу не лише засвоїти навчальний контент, а й розвинути ключові професійні компетентності, зокрема соціальну, комунікативну, інформаційну, міжособистісну та громадянську, які є необхідними для ефективного функціонування фахівця в умовах сучасного ринку праці.

Незважаючи на визнання ефективності дебатів у педагогічній науці та практиці, їх застосування у системі професійної підготовки фахівців з вищою освітою залишається недостатньо поширеним. Часто дебати розглядаються лише як елемент позааудиторної діяльності або ситуативна форма активізації здобувачів, без глибокого педагогічного осмислення та системного впровадження у освітні програми. Водночас недостатньо розробленими залишаються методичні засади організації дебатів у рамках різних дисциплін, питання оцінювання результативності їх застосування та взаємозв'язку з формуванням конкретних компетентностей.

Отже, виникає суперечність між потребою у впровадженні інноваційних освітніх технологій, орієнтованих на формування сучасного фахівця, та недостатнім рівнем методичного й організаційного забезпечення використання технології дебатів у професійній підготовці. Це зумовлює актуальність дослідження можливостей і шляхів інтеграції дебатної технології в освітній процес закладів вищої освіти як засобу формування фахових компетентностей майбутніх спеціалістів.

Аналіз останніх публікацій досліджень і публікацій. Протягом останніх п'яти років, чимало дослідників вивчали технологію дебатів та її вплив на формування конкурентоспроможного фахівця. На сьогодні вже розроблені окремі методичні рекомендації щодо проведення дебатів, які створені педагогами-практиками та активно використовуються для розвитку ключових компетенцій майбутніх фахівців, зокрема критичного мислення, комунікативної культури, лідерства та навичок аргументованого відстоювання власної позиції. Зокрема О. Павленко у своєму посібнику для вчителя розкриває технологію проведення дебатів та переговорів в освітньому процесі Нової української школи (Павленко, 2021).

Когорта дослідників, серед яких І. Бобришев, П. Богаченко, Є. Бріч,

К. Кожемякін, А. Лев, С. Савосько, спільно з Федерацією дебатів України та Літньою дебатною школою, розробили посібник, в якому розкрили основні аспекти зародження технології дебатів та особливості проведення дебатних клубів серед молоді (Бобришев, 2013).

В освітній процес багатьох закладів освіти уже впроваджуються навчальні курси або факультативи, присвячені дебатам, що дає можливість здобувачам отримати практичний досвід у веденні аргументованих дискусій, навчитися працювати з інформацією, аналізувати її та ефективно доносити свої думки. Однак такі програми поки що не є достатньо поширеними й систематизованими, що створює потребу у формуванні єдиної концепції інтеграції дебатів у навчальний процес на всіх рівнях освіти. До прикладу, в Державному університеті «Житомирська політехніка» є вибіркова дисципліна «Публічні дебати та ведення переговорів», який забезпечує формування у здобувачів вищої освіти необхідних навичок для проведення ефективних дебатів та ведення переговорів, публічних виступів (Публічні, 2024). Проте в більшості ЗВО такого курсу немає навіть серед варіативної частини, проте існують факультативи та дебатні клуби для здобувачів освіти.

Дебати як освітній інструмент мають значний потенціал для розвитку конкурентоспроможного фахівця, адже вони сприяють формуванню навичок публічного виступу, аргументації, вміння оперативно реагувати на нестандартні ситуації та працювати в команді. Саме ці якості є ключовими для успішної професійної діяльності в сучасних умовах швидкозмінного ринку праці. Тому подальше поширення та вдосконалення дебатних практик у закладах освіти може стати важливим кроком до підготовки фахівців нового покоління, здатних ефективно взаємодіяти в соціально-професійному середовищі.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у вивченні особливостей та механізмів використання технології дебатів в освітньому процесі ЗВО задля покращення рівня професійної підготовки здобувачів вищої освіти.

Результати дослідження. Сучасний ринок праці характеризується мобільністю, гнучкістю, динамікою та постійними інноваційними змінами. В умовах глобалізації та цифрової трансформації змінюються не лише вимоги до професійних компетентностей, а й самі підходи до підготовки молодих спеціалістів. Роботодавці очікують від випускників не лише глибоких знань у своїй сфері, а й здатності швидко адаптуватися до нових умов, працювати з великими обсягами інформації та ухвалювати обґрунтовані рішення в нестандартних ситуаціях.

Так, наприклад, серед ключових вимог до професійної підготовки молодих

педагогів можна виділити:

- високий професіоналізм і навички роботи з великим обсягом інформації
- сучасний фахівець має вміти аналізувати великі масиви даних, виділяти ключові аспекти та приймати стратегічно важливі рішення на основі отриманих висновків;
- висока стресостійкість, готовність до ефективної поведінки в кризових ситуаціях – в умовах швидких змін і можливих економічних потрясінь фахівець має залишатися зібраним, вміти діяти впевнено та приймати рішення, які сприятимуть стабілізації ситуації;
- готовність до неперервної самоосвіти й самовдосконалення – з огляду на динамічний розвиток науки, законодавчих змін та технологічних нововведень, сучасний фахівець повинен бути відкритим до навчання протягом усього життя, що забезпечує його конкурентоспроможність на ринку праці;
- навички ділового спілкування, уміння працювати в команді та дотримання корпоративної етики – робота педагога передбачає активну взаємодію з колегами, партнерами, батьками та керівництвом, що потребує розвинених комунікативних навичок, вміння вести переговори та дотримуватися норм професійної етики;
- здатність приймати виважені й відповідальні рішення, зокрема в нестандартних ситуаціях – навколишнє середовище є непередбачуваним, тому важливо не лише знати класичні методи аналізу, а й мати гнучкість мислення для швидкої адаптації та пошуку альтернативних підходів;
- навички виконавської дисципліни, організованість і трудова дисциплінованість – виконання поставлених завдань у визначені терміни, ефективний тайм-менеджмент і відповідальне ставлення до роботи є важливими аспектами для успішної професійної діяльності;
- здатність до аналітичного і критичного мислення - уміння аналізувати ситуацію з різних боків, прогнозувати наслідки економічних рішень та формувати власну аргументовану позицію є запорукою ефективного прийняття рішень;
- самостійність та самоуправління діяльністю – роботодавці цінують фахівців, які можуть працювати автономно, проявляти ініціативу та брати на себе відповідальність за результати своєї роботи;
- підвищення компетентності фахівця та можливість адаптації до нових спеціалізацій – в умовах стрімких змін на ринку праці важливо, щоб економіст мав достатню базову підготовку, яка дозволить йому освоювати нові спеціалізації або навіть змінювати професійну діяльність за потреби;

– глибока теоретична підготовка – фундаментальні знання з педагогіки, психології, методик та суміжних дисциплін створюють основу для ефективної практичної роботи;

– комунікабельність та здатність до швидкого «реагування» - фахівці, які швидко адаптуються до нових ситуацій та вміють вибудовувати ефективну комунікацію, завжди будуть затребуваними на ринку праці;

– здатність мислити на перспективу – сучасний випускник ЗВО повинен вміти стратегічно планувати розвиток власної кар'єри (Квіт, 2015).

З огляду на такі вимоги, заклади вищої освіти повинні адаптувати освітні програми відповідно до реальних потреб роботодавців. Важливо не лише передавати студентам теоретичні знання, а й розвивати їхні практичні навички, комунікативні здібності, критичне мислення та готовність до постійного самовдосконалення. Інтеграція інноваційних методик навчання, таких як кейс-стаді, дебати, проєктне навчання та бізнес-симуляції, сприятиме формуванню висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно працювати в умовах сучасного середовища.

В науковій літературі має місце дещо різностороння характеристика дебатів. Відтак для нас найбільший науковий інтерес складає механізм технології дебатів як засіб підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців з вищою освітою.

Дебати, як інноваційна педагогічна технологія, є ефективним інструментом для формування критичного мислення, розвитку комунікативних навичок та залучення студентів до активного навчання, оскільки вони відповідають компетентнісному підходу до освіти. Це структурована форма дискусії, яка базується на аргументованому обговоренні певної теми або проблеми та сприяє розвитку багатьох важливих професійних і соціальних компетенцій.

Серед провідних функцій дебатів варто виокремити наступні:

1. Освітня. Дебати сприяють поглибленню знань через дослідження питань, підбір та аналіз джерел інформації, детальне й системне обговорення теми та її окремих аспектів. Вони стимулюють студентів до самостійного вивчення матеріалу, розширення кругозору та вдосконалення навичок академічного письма та усного мовлення.

2. Розвивальна. Дебати сприяють розвитку навичок аналітичного й критичного мислення, адаптивності та здатності оцінювати усталені твердження з різних точок зору. Учасники вчаться швидко знаходити та синтезувати інформацію, аргументувати свою позицію й оперативно реагувати на контраргументи.

3. Соціальна. Дебати сприяють формуванню навичок командної роботи, культури толерантності, усвідомлення соціальної відповідальності, здатності до конструктивного діалогу та міжособистісної взаємодії. Вони допомагають розвивати такі якості, як емпатія, гнучкість у мисленні та повага до інших поглядів.

4. Практична. Дебати забезпечують реальні умови для вдосконалення риторичних навичок, публічних виступів, ведення переговорів та прийняття рішень у стресових умовах. Учасники набувають вміння чітко та аргументовано висловлювати свою думку, що є важливим у професійній сфері.

Дебати забезпечують ідеальне середовище для формування цілісної особистості, здатної системно осмислювати соціальні, культурні, історичні та політичні явища. У процесі підготовки та участі в дебатах студенти поглиблюють свої знання з різних дисциплін, оволодівають методами аналізу інформації та розвивають гнучкість мислення.

Особливо важливою є здатність працювати з позицією, яка може прямо або опосередковано суперечити власним переконанням. Це сприяє розвитку об'єктивного мислення та конструктивного підходу до вирішення конфліктів, що є надзвичайно цінним у міжкультурному діалозі та процесах соціальної інтеграції.

Працюючи в дебатах із чітко визначеною проблематикою, студенти опановують не лише теоретичні знання, але й практичні навички їхнього застосування. Вони розвивають вміння аргументувати свої думки, використовувати логіку та факти для підтвердження своїх позицій, що є важливим для ефективного прийняття рішень у будь-якій професійній сфері.

Дебати також формують навички, які є критично важливими для кар'єрного зростання:

- риторика та ораторське мистецтво – уміння чітко, логічно та переконливо висловлювати свої думки;
- аналітичне мислення – вміння оцінювати інформацію, критично її осмислювати та робити обґрунтовані висновки;
- менеджмент та організація часу – планування, розподіл обов'язків у команді, ефективне використання ресурсів;
- навички переконання – уміння вести переговори, впливати на аудиторію та аргументовано доводити свою правоту (Бакаленко, 2024).

Отож, враховуючи актуальність проблеми дослідження та зростаючу потребу в розвитку навичок аргументованого висловлення думок, критичного мислення та ефективної комунікації, ми вирішили розробити тижневий курс для здобувачів вищої освіти з усієї України. Головною метою курсу є не лише

покращення їхньої професійної підготовки, а й розвиток soft-skills, таких як вміння вести дискусію, переконливо відстоювати власну позицію, працювати в команді та швидко реагувати на нестандартні ситуації.

31 липня 2023 року в м. Буча розпочалася «Дебатна школа UAS», яка зібрала студентів з різних спеціальностей і закладів вищої освіти по всій Україні. Учасники представляли як гуманітарні, так і технічні спеціальності, що сприяло міждисциплінарному підходу до навчання та збагаченню дискусійного досвіду через різноманітні погляди на актуальні проблеми суспільства.

Дослідження, що проводилося в межах «Дебатної школи UAS», базувалося на анкетуванні 35 студентів із різних закладів України, які брали участь у програмі. Опитування мало на меті визначити початковий рівень знань, досвід та навички учасників у сфері дебатів, а також оцінити ефективність навчальної програми після її завершення.

Анкетування здійснювалося у два етапи:

1. Перед початком навчання – щоб з'ясувати рівень теоретичної обізнаності студентів, їхній досвід участі в дебатах та рівень розвитку необхідних навичок.

2. Після завершення курсу – для аналізу змін у рівні впевненості, знань та комунікативних здібностей учасників.

Анкета була розроблена з метою визначення рівня підготовки студентів перед початком навчання у «Дебатній школі UAS». Вона містила 10 запитань, які охоплювали різні аспекти дебатних навичок, включаючи практичний досвід, теоретичну обізнаність, впевненість у власних можливостях та рівень комунікаційних здібностей.

1. Перше питання анкети було спрямоване на виявлення рівня практичної підготовки студентів у сфері дебатів. Відповіді дозволяли визначити, чи мають учасники попередній досвід участі у дебатних заходах або турнірах, чи знайомі вони з форматом подібних дискусій, чи є цей досвід обмеженим рамками навчального закладу або ж повністю відсутній.

2. Наступне – дозволяло оцінити рівень теоретичних знань студентів про дебати. Було важливо з'ясувати, чи знайомі учасники з існуючими форматами дебатних змагань та їхніми ключовими особливостями, чи мають лише поверхневе уявлення, або ж взагалі не володіють цією інформацією.

3. Щоб визначити рівень впевненості студентів у власних комунікаційних здібностях, анкета включала запитання щодо оцінки навичок публічного виступу. Учасники мали можливість самостійно визначити, наскільки комфортно вони почуваються під час виступу перед аудиторією, та наскільки впевнені у своїх риторичних можливостях.

4. Далі питання було спрямоване на оцінку здатності студентів аргументовано відстоювати свою точку зору. Це дозволяло визначити, наскільки учасники впевнені у своїх навичках побудови переконливих доводів, чи потребують вони додаткової підготовки у цьому аспекті.

5. Щоб виявити, наскільки студенти звикли працювати у динамічних умовах та ухвалювати рішення у стислий термін, анкета містила питання про частоту подібного досвіду. Це дозволяло оцінити рівень адаптивності та готовність до оперативного аналізу інформації.

6. Оскільки дебати часто передбачають командну взаємодію, анкета включала питання щодо попереднього досвіду роботи у групових проєктах. Це допомагало визначити, наскільки учасники звикли працювати в колективі, обговорювати ідеї та координувати свої дії з іншими членами команди.

7. Дебати часто передбачають необхідність висловлювати та відстоювати позиції, які можуть відрізнятися від власних переконань або бути непопулярними в суспільстві. Тому учасники мали оцінити, наскільки комфортно вони почуваються, висловлюючи незручні або суперечливі думки.

8. Було з'ясовано, як студенти оцінюють потенційний вплив дебатних навичок на їхній професійний розвиток. Відповіді допомагали виявити рівень усвідомлення учасниками практичної користі дебатів для майбутньої кар'єри.

9. Щоб визначити основні труднощі, з якими можуть зіткнутися студенти під час навчання, анкета включала питання про найбільш проблемні аспекти дебатної практики. Це дозволяло зрозуміти, які навички потрібно розвивати в першу чергу.

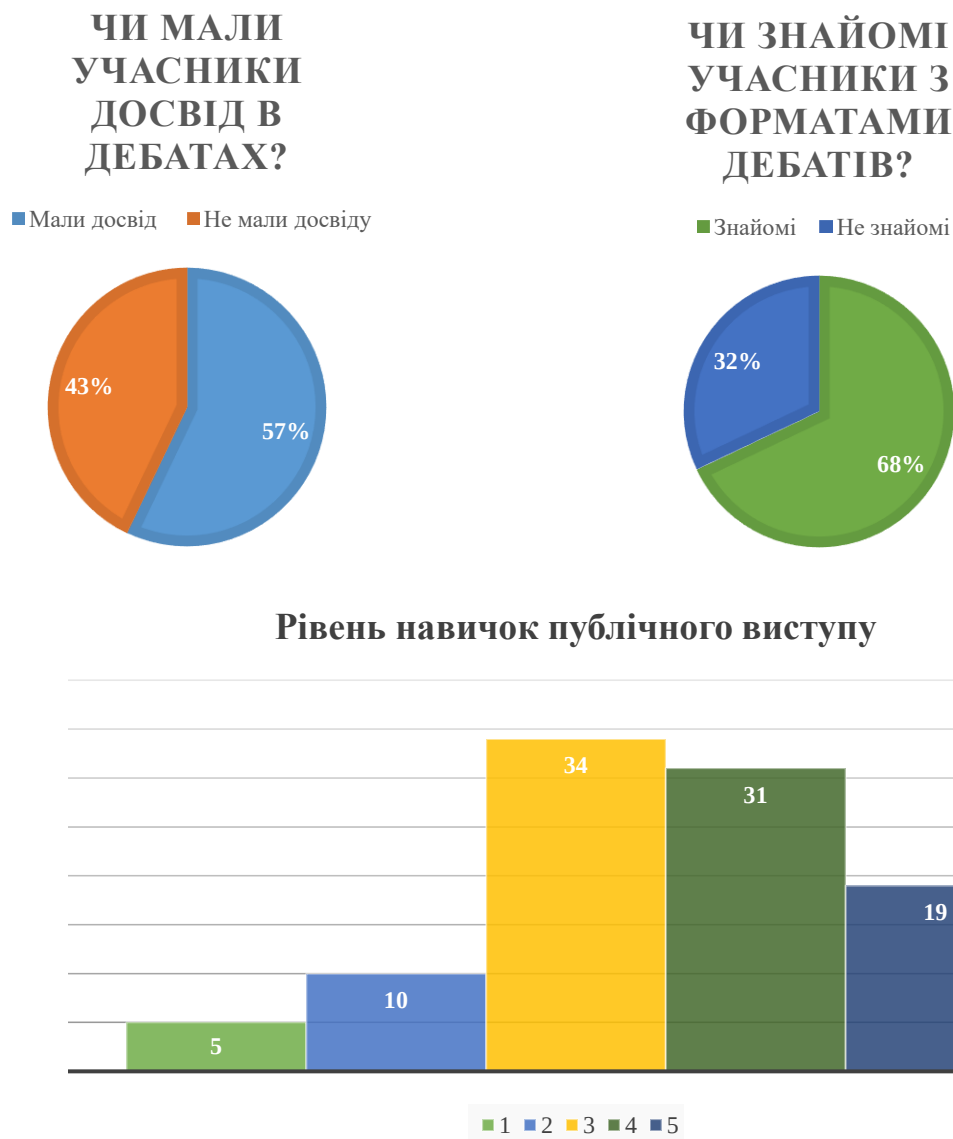
10. І наостанок було надано можливість відкрито і самостійно визначити, які саме навички хотіли б реципієнти покращити в рамках «Дебатної школи UAS». Це давало змогу адаптувати програму навчання відповідно до потреб студентів та зробити навчальний процес максимально ефективним.

Опитування показало, що більшість учасників (57,14%) не мали попереднього досвіду у дебатах, а 31,43% не були знайомі з їхніми форматами. При цьому рівень навичок публічного виступу та аргументації у значної частини респондентів знаходився на середньому рівні (3 бали – 34,29% та 31,43% відповідно). Більшість учасників (85,71%) вважають, що дебати сприятимуть їхньому професійному розвитку, а основними труднощами вони назвали підбір аргументів, відповідь на контраргументи та страх публічного виступу. Отримані результати свідчать про важливість дебатної освіти та необхідність подальшого розвитку практичних навичок студентів у сфері комунікації, критичного мислення та командної роботи.

На рисунку 1 зображена діаграма, яка візуалізує результати опитування.

Вона містить три ключові аспекти: досвід учасників у дебатах, рівень навичок публічного виступу та аргументації, вплив дебатів на професійний розвиток та основні труднощі.

Рис 1. Результати вхідного опитування, що проводилося перед «Дебатною школою UAS»

Після проведеного опитування була організована «Дебатна школа UAS». Програма курсу була структурована так, щоб забезпечити послідовне занурення в дебатну культуру та методику її застосування. Перші чотири дні відбувалася теоретична частина, яка мала на меті ознайомити учасників із технологією дебатів, їхніми форматами та правилами проведення.

Протягом цього періоду студенти вивчали такі ключові аспекти:

- основи дебатної технології: що таке дебати, їхня історія, принципи та значення у сучасному світі;

- формати дебатів: парламентські дебати, формат Карла Поппера, Британський парламентський формат та їхні особливості;
- аргументація та контраргументація: методи побудови переконливих аргументів, виявлення логічних помилок, тактика заперечення;
- риторика та ораторська майстерність: техніки ефективного виступу, управління голосом та мовою тіла, вплив на аудиторію;
- стратегія дебатів: як правильно будувати свою позицію, працювати в команді, відповідати на складні запитання та імпровізувати.

Лекції та воркшопи проводив досвідчений тренер з дебатного руху України, а також експерт з комунікацій, публічного виступу та аналітики Микита Буров. Навчальні матеріали були доповнені реальними кейсами з політики, економіки, соціології та інших галузей, що дозволило студентам застосовувати набуті знання в практичному контексті.

Після завершення теоретичного блоку учасники переходили до практичного етапу, де вони змогли випробувати свої сили в реальних дебатах. Ця частина курсу дозволила студентам не лише закріпити отримані знання, а й покращити свою впевненість у публічному виступі, розвинути навички швидкого аналізу інформації та роботи в умовах обмеженого часу.

Перш ніж перейти до основного раунду, слухачами Школи було реалізовано кілька вправ для розвитку аргументації та швидкого мислення.

1) «Так чи Ні» – учасникам пропонували суперечливі твердження, на які вони миттєво мали дати відповідь і коротко пояснити свою позицію. Наприклад, «Чи потрібно заборонити анонімність в інтернеті?» або «Чи варто запровадити базовий дохід для всіх громадян?»;

2) «Миттєва аргументація» – кожному учаснику випадково давали тему, і за 30 секунд потрібно було сформулювати аргумент «за» або «проти». Це допомогло тренувати вміння швидко будувати логічні конструкції.

Після розминки учасники були розподілені на команди *Пропозиції* та *Опозиції*, отримали тему та 15 хвилин на підготовку.

Темами для дебатів стали:

«Чи варто запровадити 4-денний робочий тиждень?»

«Чи має уряд контролювати соціальні мережі?»

«Чи потрібно скасувати оцінки в школах?»

Кожна команда працювала над розробкою аргументів та контраргументів, після чого розпочався основний раунд.

Формат дебатів: Британський парламентський стиль. Учасники дотримувалися чіткої структури:

1. Виступи першого спікера з кожного боку (обґрунтування основної

позиції).

2. Контраргументи від опозиції.
3. Додаткові аргументи та уточнення.
4. Заключне слово від обох команд.

Під час дебатів учасники зіткнулися з кількома труднощами:

- складність у формулюванні контраргументів на ходу;
- страх перед публічним виступом;
- часові обмеження на виступи.

Однак наприкінці практичного курсу більшість відзначили, що почуваються впевненіше та краще розуміють логіку дебатного процесу. Практичний блок дозволив не лише застосувати знання на практиці, а й отримати корисний досвід швидкої реакції та командної роботи.

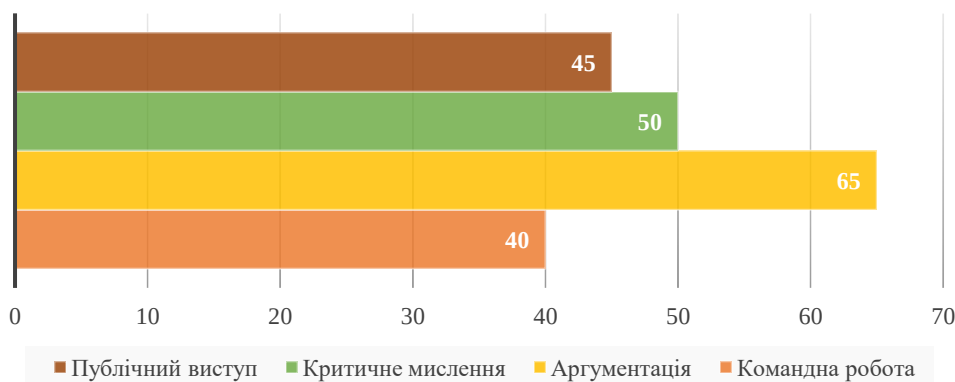
Після завершення дебатної школи учасники заповнили анкету, щоб оцінити свої враження, труднощі та рівень розвитку навичок. В результаті більшість учасників (близько 80 %) відзначили покращення навичок публічного виступу. Найбільший розвиток отримали навички аргументації (65 %) та критичного мислення (50 %). Головними труднощами були: відповідь на контраргументи (40 %) та страх публічного виступу (30 %). 93 % учасників вважають, що дебати допоможуть у професійному розвитку. 76 % висловили бажання брати участь у майбутніх дебатах, ще 15 % – як глядачі (див. рис. 2).

Отож, з опитування учасників після завершення дебатної школи ми побачили, що програма була ефективною та корисною. Проте, як організатори, помітили, що потрібно доопрацювати декілька аспектів, розширення практичного блоку – більше тренувань з контраргументації та імпровізації; робота над страхом публічного виступу – додаткові вправи на подолання хвилювання; організація нових дебатних подій – для закріплення отриманих навичок та залучення нових учасників.

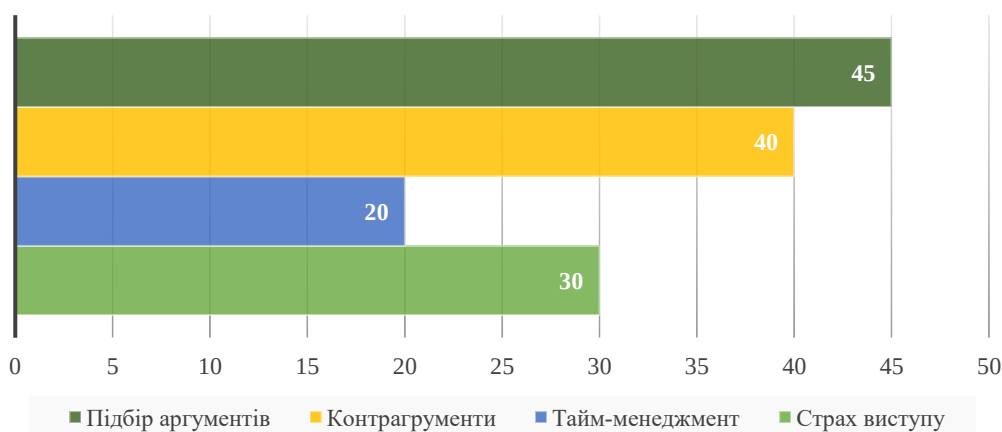
Результати демонструють, що дебатна освіта є важливим інструментом розвитку комунікативних та аналітичних навичок, а інтерес студентів до дебатів свідчить про актуальність і необхідність подальшого вдосконалення програми.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Таким чином, дебатний курс суттєво покращив навички здобувачів вищої освіти, а саме: критичне мислення, комунікативні здібності, вміння чітко висловлювати та аргументувати свою думку. Ці компетентності є надзвичайно важливими не лише в академічному середовищі, а й у майбутній професійній діяльності.

Які навички розвинулися у Вас найбільше?

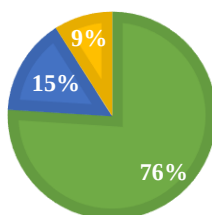

Найбільші труднощі, з якими ви стикалися під час дебатів

ЧИ ХОЧЕТЕ ВЗЯТИ УЧАСТЬ В МАЙБУТНІХ ДЕБАТАХ?

■ Так, як учасник ■ Так, як глядач ■ Ні

Рис 2. Результати вихідного опитування, що проводилося після «Дебатної школи UAS»

Результати опитування підтверджують, що більшість учасників відзначили зростання впевненості під час публічних виступів, покращення здатності швидко реагувати на контрааргументи та ефективніше структурувати власні думки. Крім того, важливим аспектом стала командна робота, адже дебати вимагають

узгоджених дій та стратегічного мислення.

Безумовно, розвиток цих навичок напряду впливає на рівень професійної підготовки майбутнього фахівця, оскільки здатність до аргументованої комунікації та аналітичного мислення є ключовими у будь-якій сфері діяльності. Саме тому ми вбачаємо потребу у подальшому дослідженні впливу дебатних практик на професійний розвиток студентів та організації нових заходів, які сприятимуть ще більш ефективному розвитку комунікаційних і критичних навичок.

У майбутньому доцільним буде розширення програми дебатного курсу, зокрема, шляхом залучення експертів, аналізу реальних кейсів та проведення міжуніверситетських дебатних турнірів. Це дозволить не лише закріпити отримані знання, а й стимулюватиме учасників до глибшого аналізу суспільно важливих питань та ефективного застосування дебатних навичок у різних життєвих ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакаленко, І., Курилова, Ю. (2024). Дебати як інноваційна педагогічна технологія в системі підготовки вчителів української мови й літератури. *Український педагогічний журнал*, № 4, 163–180. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-163-180>
2. Бобришев, І., Богаченко, П., Кожемякін, К., Лев, А., Савосько, С. (2013). Твій помічник у дебатному клубі: методичний посібник. Україна: ВМГО «ФДУ».
3. Квіт, С. (2015) Потрібні зміни: зміст і завдання освітніх реформ. www.pravda.com.ua/ua/articles/2015/01/27/7056516
4. Павленко, О. (2021). Діалог, переговори та дебати: посібник для вчителя. Київ: Симоненко О. І.
5. Публічні дебати та ведення переговорів (2024). *Каталог вибіркового навчальних дисциплін*. Державний університет «Житомирська політехніка». <https://ztu.edu.ua/site/catalog?id=1383>

DEBATE TECHNOLOGY IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS WITH HIGHER EDUCATION

Nataliia Koturbash

Postgraduate Student of the Department of
Primary Education and Educational Innovations
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Ivano-Frankivsk, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-4654-6274
nataliia.koturbash@pnu.edu.ua

Halyna Mykhailyshyn

Doctor of Philosophy, Professor
Department of Social Pedagogy and Social Work
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Ivano-Frankivsk, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-1589-9242
halyna.mykhailyshyn@pnu.edu.ua

Abstract. Training of highly qualified specialists requires the use of various methods, approaches, pedagogical solutions in order to transfer not only the theoretical body of knowledge, but also the development of creative thinking, mastering social and communicative competences. The modern world is characterized by dynamic changes, which puts forward such requirements for a specialist that help him or her to quickly navigate in a fast-moving environment, establish contacts with different groups of people, make decisions quickly and persistently achieve goals.

Therefore, it is important to focus education not only on the transfer of knowledge necessary to perform highly professional tasks, but also on the involvement of effective mechanisms in the system of skills development that will help to respond effectively to unexpected challenges. One of these mechanisms is debate, a unique tool for developing critical thinking, reasoned rhetoric and strategic thinking. Unfortunately, at the moment in the educational process of higher education institutions, debates do not often find their actual place in the system of professional training, which is why, in our opinion, this problem is undoubtedly worthy of detailed study and requires wider coverage.

The survey results confirm that most participants noted increased confidence during public speaking, improved ability to quickly respond to counterarguments, and more effective structuring of their own thoughts. Additionally, teamwork became an important aspect, as debates require coordinated actions and strategic thinking.

Undoubtedly, the development of these skills directly impacts the level of professional preparation of future specialists, since the ability for reasoned communication and analytical thinking is key in any field of activity. Therefore, we see the need for further research into the impact of debate practices on students' professional development and the organization of new activities that will contribute to even more effective development of communication and critical skills.

Keywords: professional training; debates; higher education; competences.

REFERENCES

1. Bakalenko, I., Kurylova, Y. (2024) Debates as an Innovative Pedagogical Technology in the System of Training Teachers of Ukrainian Language and Literature. *Ukrainian Pedagogical Journal*, № 4, 163–180. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-163-180> [in Ukrainian]
2. Bobryshev, I., Bogachenko, P., Kozhemiakin, K., Lev, A., Savosko, S. (2013). Your assistant in the debate club: a methodological guide. Ukraine: VMGO 'FDU'. <https://studfile.net/preview/5303971/> [in Ukrainian]
3. Kvit, S. (2015) Changes are needed: the content and objectives of educational reforms. www.pravda.com.ua/rus/articles/2015/01/27/7056516 [in Ukrainian]
4. Pavlenko, O. (2021) Dialogue, negotiation and debate: a teacher's guide. Kyiv: Simonenko O. I. [in Ukrainian]
5. Public debate and negotiation (2024). Catalogue of elective courses. State University "Zhytomyr Polytechnic". <https://ztu.edu.ua/site/catalog?id=1383>. [in Ukrainian]

Матеріали надійшли до редакції
29.03.2025 р.